

ELIE MIRON CRISTEA ȘI PREZENTAREA ACTULUI UNIRII REGELUI FERDINAND

În ziua de 2 decembrie 1918 în sala mare a Tribunalului din Alba Iulia s-au întrunit cei 212 membri ai Marelui Sfat Național ales cu o zi înainte. Cu acest prilej au fost desemnați și membrii delegației care urmau să prezinte Regelui Ferdinand și guvernului de la București hotărârile Marii Adunări Naționale din 1 Decembrie. Ei erau: episcopul ortodox al Caransebeșului Elie Miron Cristea, cel greco-catolic de Gherla Iuliu Hossu, Vasile Goldiș și Alexandru Vaida Voievod, cărora li s-au alăturat Caius Brediceanu din Lugoj și Mihai Popovici de la Brașov, ambii secretari ai Marelui Sfat Național. Martor al evenimentelor, Ion I. Lapedatu afirmă în jurnalul său că propunerile privind componența delegației care trebuia să înmâneze Actul Unirii Regelui Ferdinand s-au făcut la sfârșit: „Toată lumea se grăbea spre ieșire. Am mai avut vremea să facem propunerile pentru o delegație care să ducă Actul Unirii la București. În delegație au fost aleși Goldiș, Vaida, iar la propunerea mea Cristea și Hossu”.¹

La rândul său, Roman Ciorogariu, pe atunci vicar, apoi episcop ortodox al Oradei scria în jurnalul său următoarele: „Patru soli: episcopii Miron Cristea, Iuliu Hossu și miniștrii Al. Vaida și V. Goldiș duc Actul Unirii Regelui. Solii sunt oaspeții Curtii Regale și sărbătoriți în București. Acolo departe, departe, la București, soare, iar la noi se arată nori grei, veniți de la pusta Ungariei”.²

Cei mai mulți dintre contemporani au indicat această componentă Alexandru Marghiloman, șeful Partidului Conservator – Progresist consemna în notele sale politice că prezența lui Al. Vaida a fost incertă deoarece o boală l-a ținut la pat „așa încât se anunța aproape înlocuirea lui; e deodată restabilit”.³ Al. Vaida Voievod, deși a fost printre solii Ardealului veniți în București a descris în mod lapidar în memoriile sale acest eveniment solemn: „Apoi fiind trimiși la București ca delegație a Adunării de la Alba Iulia episcopii Dr. Iuliu Hossu, Nicolae (Miron n.n.) Cristea, Vasile Goldiș și cu mine spre a preda M.S.Regelui Ferdinand Actul Unirii am fost numiți miniștrii fără portofoliu: Ștefan C. Pop, V. Goldiș și eu”.⁴ La fel de succint a înfățișat și Constantin

Kirițescu fericitul moment: „La 12 – 13 decembrie, o delegație ardelenască compusă din episcopii Cristea și Hossu, miniștrii Goldiș și Vaida, s-a prezentat la București Regelui Ferdinand și i-a citit Actul Unirii, predându-i stăpânire asupra pământului Ardealului și depunând la picioarele Tronului jurământul de credință a patru milioane de români”.⁵

În schimb, Constantin Argetoianu îi indica greșit printre membri delegației transilvănene pe Iuliu Maniu și Theodor Mihali. Cunoscutul om politic evidenția însă personalitatea acestor luptători naționali afirmând: „Noi pârlitii de răgăteni nu cunoscusem până atunci pe acești oameni, decât de departe și sub aspectul lor de vajnici luptători ai ideii naționale, de apostoli ai unității neamului, îi socoteam cu toții ca niște mucenici, neântinați de la care pe lângă Actul Unirii așteptam și o primenire a moravurilor noastre politice”.⁶ Confuzia lui C. Argetoianu este determinată de timpul destul de lung scurs de la desfășurarea evenimentelor și punerea lor pe hârtie de renumitul memorialist, ci și de faptul că I. Maniu a fost într-adevăr la București la scurtă vreme după plecarea delegației ardelen. Al. Marghiloman consemna de altfel lapidar în jurnalul său la 21 decembrie 1918: „Maniu și Vaida au sosit; iar episcopii Hossu și Cristea au plecat”.⁷ Și I. G. Duca arată în memoriile sale că: „Maniu nu a venit decât mai târziu, pe la mijlocul lui decembrie, în București, ca să trateze în calitate de președinte al Consiliului Dirigent cu Brătianu raporturile între Ardeal și Vechiul Regat, până la alegerile din care urma să iasă Constituanta”.⁸ Primul ministru a acceptat condițiile șefului guvernului transilvănean, fiind învinuit că a cedat prea ușor în fața liderului ardelen.

I.G. Duca a prezentat pe larg în amintirile sale sosirea delegației transilvănene în Capitală. El arăta că solia românească de peste Carpați a ajuns la București la scurtă vreme după constituirea guvernului condus de Ion I. C. Brătianu. Duca menționează apoi că a mers la gară pentru a o întâmpina: „Ea se compunea din doi clerici și doi laici. Clericii erau episcopul Miron Cristea al Caransebeșului reprezentând biserica ortodoxă și episcopul Iuliu Hossu de la Gherla, reprezentând biserica unită.

Laicii erau Al. Vaida Voevod și V. Goldiș”. Nu era menționat Cornel Cornean secretarul lui Miron Cristea, prezent și el în capitala României.

Cunoscutul om politic liberal făcea, în continuare, câteva portrete pline de realism membrilor delegației transilvănene spunând: „Pe Miron Cristea îl cunoșteam demult, de la 1904, când fusesem la serbările Asociației în Sibiu. Avea acum ca și atunci un cap frumos, abia încărunit de ani, de zbuliumul lor. Pe Vaida asemenea îl cunoscusem atunci și îl văzusem de mai multe ori de atunci încolo. Hossu cu înfățișarea sa tânără și distinsă de preot catolic, cult și rafinat ne-a făcut tuturor o excelentă impresie. Cât privește pe Goldiș, seriozitatea și modestia lui îi asigurau simpatia obștească. Ca secretar al delegației era Caius Brediceanu un coleg al meu de la Sfintu Sava, încântat de a regăsi atâția cunoscuți și prieteni și preocupat să nu rățăcească voluminosul sul cuprinzând prețiosul document al Unirii”.⁹

Actul istoric de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 era caligrafiat pe un pergament frumos din piele de către un teolog din Sibiu. Deși prezintă în general obiectiv, I. G. Duca nu îl amintește pe un apropiat al lui Miron Cristea, secretarul eparhial C. Corneanu, care l-a însoțit în acest voiaj.

Presa românească de toate orientările și culorile politice a primit cu deplină satisfacție venirea delegației transilvănene, relatând cu lux de amănunte sosirea înalților oaspeți precum și acțiunile la care au participat. Ziarul „Românimea”, organul de presă al Partidului Conservator Democrat scria cu nedisimulată bucurie și mândrie un articol intitulat *Sosirea Ardealului în Capitală*, că „De peste 300 de ani vă așteptăm”. Aluzia era clară fiind strâns legată de personalitatea lui Mihai Viteazul, făuritorul primei uniri a tuturor românilor din 1600. Oficiosul conservatorilor „takisti” sublinia mai departe că „deși a fost înneacă în sângele eroului asasinat mișelește pe câmpia de la Turda”, unirea este în fiecare inimă românească”.¹⁰

La rândul său, ziarul „Viitorul” oficiosul Partidului Național Liberal adresa reprezentanților Ardealului tradiționala urare: „Bine ați venit, soli ai Transilvaniei care ne aduceți măreția glasului unanim prin care voința fraților de peste munți s-a contopit cu dorința celor de pe malul Dunării.” Cunoscutul cotidian liberal, făcea o trecere în revistă a unor martiri ai neamului începând cu Mihai

Viteazul, continua cu Horia, Cloșca și Crișan, sau cu Avram Iancu. El sublinia că acești eroi și mulțimea anonimilor a fost răzbunată deoarece „putem striga fără teamă împreună cu noi pentru neamul nostru întregit, Carpații nu mai există”.¹¹

Cotidianul de mare tiraj, independent, „Universul” saluta, de asemenea, sosirea delegației transilvănene precizând că: „de când au venit solii ardeleni trăim zile mari la București”.¹²

Trenul a ajuns în Capitală la 1/13 decembrie 1918, ora 5,35. Peronul Gării de Nord era pavoazat sărbătorește, iar publicul era foarte numeros. Nu lipseau de la ceremonia primirii președintele Consiliului de Miniștri Ion I. C. Brătianu, membrii guvernului, generalul Constantin Prezan, șeful Marelui Cartier General Român, reprezentanții Academiei Române, membrii conducerii Ligii Culturale, prefectul Poliției Capitalei, delegația Consiliului Comunal în frunte cu inginerul Constantin Hălăceanu, primarul Bucureștiului, ofițerii regimentului transilvănean cu nume simbolic „Avram Iancu”, comandat de colonelul Bordan, reprezentanții Cercului Comercial Industrial. Nu lipsea coloniei săsești din București în frunte cu președintele acesteia, dr. Franck.

Trenul a fost întâmpinat de cei prezenți pe peronul gării cu urale și ovații. Ziarul bucureștean „Dacia” relatează în paginile sale primirea emoționantă și entuziastă făcută delegației fraților de peste Carpați afirmând că: „Ochii tuturor celor prezenți în acest moment istoric sunt plini de lacrimi”.¹³ Din vagoane au coborât Vasile Goldiș, șeful delegației, Miron Cristea, I. Hossu, Al. Vaida, însoțiți de Caius Brediceanu, C. Corneanu și Mihai Popovici.¹⁴ Primul i-a îmbrățișat pe rând pe solii Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului apoi a spus: Iubiți frați! În amintirea acelor care au luptat și luptă încă, în amintirea acelor care se vor bucura de-a lungul veacurilor de roadele zilelor de azi, vă zic bine ați venit!”.

C. Hălăceanu a trecut, mai întâi în revistă preocupările fraților din Regatul României în decursul timpului pentru realizarea idealului național: „Fraților, zilele mari ale neamului încep să se îndeplinească. Tara Românească liberă, ajunsă la o stare de înflorire care-i adușese multe dușmării, n-a pregetat să puic în cumpănă tot ce se clădise până atunci pentru realizarea Visului nostru al tuturor, Unirea Neamului Românesc de pretutindeni”. Primarul Bucureștiului a omagiat în numele locuito-

rilor bătrânei urbe din toată inima pe frații de peste Carpați care au adus hotărârea de Unire: „Orașul București salută cu dragoste adâncă pe frații iubiți care aduc cuvântul de dragoste și de unire de peste Carpați. El vă zice din toată inima: Fiți bineveniți și binecuvântați!”.

Elie Miron Cristea a răspuns în numele delegației transilvănene. Episcopul de Caransebeș reliefa că a venit de mai multe ori în România liberă: „De multe ori am călcat acest pământ sfânt al patriei mame. Am venit aici mânați de o necesitate sufletească, ca întorși acasă să putem rezista împilărilor asupritorilor noștri”. Viitorul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române își exprima, în continuare, bucuria că „visul de veacuri al Neamului nostru se împlinește (...) și aducem, totodată, salutul nostru al celor patru soli, care avem mandatul Națiune române subjugată până ieri de a închina întreg pământul nostru strămoșesc patriei mame”. Tot cu acest prilej, Elie Miron Cristea a mulțumit fraților din regat pentru sprijinul permanent și neprecupețit acordat românilor transilvăneni: „Cu sentimente de adâncă și veșnică recunoștință pentru tot ce ati făcut pentru noi, atât acum, cât și în cursul veacurilor trecute – începând cu voevodul Ștefan cel Mare, Radu cel Mare, Mihai Viteazul, Constantin Brâncoveanu și Carol I dăm mulțămintă milostivului Dumnezeu, pentru că pe noi, cei din generația de azi, ne-am învrednicit să trăim cele mai mărețe zile din întreaga viață de aproape 2.000 de ani a națiunii noastre (...). Să trăiți, fraților dezrobitori din patria mamă! Să trăiască Majestatea Sa Regele Ferdinand I acum al tuturor românilor!”¹⁵

A doua zi a avut loc un Tedeum la Mitropolie, iar după terminarea serviciului religios, publicul prezent la ceremonie a salutat pe reprezentanții Transilvaniei cu mare entuziasm. În jurul orelor 12 la Palatul Regal, unde delegația era găzduită, în marea sală a tronului s-au desfășurat festivitățile primirii Actului Marii Uniri.

Discursul omagial a fost rostit de Vasile Goldiș, care a arătat că românii din Transilvania, Banat și Țara Ungurească au decretat la Alba Iulia în istorica zi de 18 noiembrie / 1 Decembrie 1918 Unirea lor și a acestor teritorii cu Regatul Român. Vorbitorul a subliniat că prin această unire realizată după cea a Basarabiei și cea a Bucovinei „s-a împlinit visul de o mie de ani al Neamului Românesc: Unirea într-un singur stat al tuturor românilor”. Marile tribune au atras atenția că actul înfăptuit la Alba Iulia are un caracter legitim, dar în

același este „o pretenție a istoriei și o cerință a civilizației omenești”. V. Goldiș își motiva afirmațiile prin faptul că poporul român „de la zămislirea sa și până astăzi a rămas unul și etnicește nedespărțit, posedând în aceleași margini geografice pământul Daciei lui Traian”.

Cunoscutul om politic și de cultură reitiera, în continuare, că „Unirea tuturor românilor într-un singur stat este o pretenție a civilizației omenești”, întrucât după opinia sa „Progresul acestei civilizații pretinde comunicarea națiunilor într-o unire de ordin social superior care să asigure libertatea, dreptatea deopotrivă pentru toate națiunile mici și mari”. În caz contrar, cu națiunile rupte politicește în bucăți” această comuniune a națiunilor este o imposibilitate”.

Fruntașul P.N.R. bazându-se pe argumente solide, pertinente, trage concluzia că prin împlinirea idealului național se rectifică o mare greșeală a istoriei. V. Goldiș mergea cu argumentația mai departe deoarece vedea în înfăptuirea României Mari realizarea unui stat care să asigure „egalitatea condițiilor de viață pentru toți indivizii, care o alcătuiesc, pe de altă parte ea va trebui să se întemeieze pe principiul egalei îndreptățiri a neamurilor”. El exprimă astfel punctul de vedere al P.N.R. Oratorul atrăgea atenția celor prezenți la solemnitate că actul de la 1 Decembrie 1918 s-a realizat cu multe sacrificii de către numeroase generații. Goldiș aducea apoi un fierbinte omagiu lui Ferdinand socotindu-l un „Rege Mare care a înțeles chemarea sfântă a istoriei și s-a făcut lucefăr conducător al sufletului românesc”. El asigura pe șeful statului român de credința și fidelitatea celor patru milioane de români din Transilvania, Banat și Țara Ungurească care „oțeliți și tari în credință ca stânca dulcelui Ardeal strigă astăzi în extaz de fericire: Trăiască Majestatea Sa Regele Ferdinand I! Trăiască Majestatea Sa regina Maria!; Trăiască Scumpele Odrasle ale Dinastiei Române!; Trăiască fericită în veci România Mare!”.

În continuare a luat cuvântul episcopul Elie Miron Cristea, care, la rândul său, a omagiat pe monarhul tuturor românilor: „iar acum ne-a învrednicit Dumnezeu să avem un mare rege (...), care a suferit împreună cu noi și care plânge cu noi de fericirea ce ne-a ajuns și la venirea căreia așa de mult ai conlucrat, împreună cu adorata noastră regină”¹⁶.

Al. Vaida a dat citire și a înmănat Regelui Ferdinand rezoluția votată de Adunarea Națională de la Alba Iulia, după care a urmat intervenția șefului statului român. Acesta a

adus la cunoștința celor prezenți că primește cu profundă gratitudine „hotărârea fraților noștri de peste Carpați de a săvârși unitatea națională a tuturor românilor și declar pe veci unite în Regatul Român toate ținuturile locuite de români de la Tisa până la Nistru”. Suveranul își îndrepta acum gândurile către cei care cu sângele lor au clădit noul temei al dezvoltării noastre naționale. Ferdinand era optimist în ceea ce privește democratizarea vieții politice internaționale afirmând că „vom răspunde, totodată, simțămintelor aliaților noștri alături de care am luptat pentru marea cauză a dreptății și a libertății în lume”.¹⁷

După ședință, Ionel Brătianu a oferit un banchet înalților oaspeți transilvăneni la hotelul „Bulevard”, iar seara regele a dat un dineu de gală Palat. La dejun au fost prezenți alături de politicieni și o serie de oameni de știință și cultură, savantul Petru Poni, scriitorul Radu D. Rosetti, artistul dramatic V. Antonescu. În toastul său, conducătorul P.N.L. a subliniat satisfacția unanimă generată de acest eveniment epocal, așteptat cu înfrigurare de atâtea generații. I.I. C. Brătianu a afirmat că „sunt în viața unui neam clipe de fericire atât de mari, încât ele răscumpără veacuri întregi de suferință. Bucuria noastră nu este bucuria unei singure generații, ea este (...) a întregului popor român, care de sute de ani a îndurat suferințele cele mai crude fără să-și piardă credința sa neclintită în sosirea acestei zile”.¹⁸

La dineul dat în onoarea delegației ardeleni de către Casa regală, regele Ferdinand a rostit un scurt discurs în care a urat din adâncul sufletului „bine ați venit în zidurile acestui palat care a fost martorul celor mai mari evenimente din istoria modernă română”. Suveranul a subliniat faptul că în opera de înfăptuire a României Mari au existat numeroși bărbați care au ținut sus stindardul ideii naționale, au dus „barca românismului prin toate vijeliile vremurilor până la limanul dorit, unde de atâtea trude, atâtea suferințe culegeau roadele binemeritate ale unei lupte seculare.” Ferdinand arăta, în continuare, că realizarea clădirii mărețe ce începuse Mihai Viteazul „pe care generații întregi apoi au visat-o”, este rezultatul acțiunii celor care „în toate colturile unde sună dulcele grai românesc, au pus sufletul și puterile lor în serviciul idealului național”. Regele tuturor românilor evidențiază faptul că după unirea Basarabiei și a Bucovinei cu România „mai lipsea o piatră din cele mai scumpe: Ardealul cu ținuturile din Ungaria locuite de români. Azi

ne-ați adus și această ultimă piatră a clădirii care încoronează marea operă de Unire”.

Șeful statului român aducea de asemenea, un fierbinte omagiu armatei române, vitejiei ostașilor români pe câmpul de luptă, exprimându-și încă o dată recunoștința față de cei care au luptat și au murit pentru Unire. Vorbitorul nu i-a uitat nici pe aliați care „prin sprijinul lor neconținut au fost și sunt colaboratorii noștri prețioși la realizarea visului nostru secular și car prin victoria lor au contribuit atât de mult ca să putem trăi momentele mărețe ale prezentului”.

În final, Regele Ferdinand chema pe toți românii la unitate și coeziune. Monarhul afirma că se impune ca opera zidită cu atâtea trudă și sacrificii „să o păstrăm cu sfințenie, să o întărim, ca să o întărim, ca să o putem lăsa mai măreață, mai puternică generațiilor viitoare”.¹⁹ Potrivit lui Elie Miron Cristea, cu această ocazie, Ferdinand a avut o discuție cu Dr. Cornel Corneanu, secretarul episcopului Bănățean căruia i-a precizat „Să nu vă supărați, dar pe Prea Sfințitul de la Caransebeș vi-l luăm în curând”.²⁰ Era desigur o aluzie la numirea lui Elie Miron Cristea ca Mitropolit primat al României, lucru care se va realiza nu după multă vreme.

În ziua de 3/16 decembrie 1918, delegația transilvăneană a depus în semn de aleasă recunoștință pentru făuritorii Marii Uniri o coroană de flori la statuia lui Mihai Viteazul și o alta la monumentul cărturarului ardelean Gheorghe I. Lazăr două figuri luminoase, care au luptat cu mintea și cu spada pentru înfăptuirea României întregite.²¹

Piața Universității din București a fost martoră a unei grandioase manifestații. Publicul sosit în număr mare purta drapele tricolore. Erau prezenți în istorica piață mii de oameni: Elevi ai școlilor primare, ai liceelor „Mihai Viteazul”, „Dimitrie Cantemir”, „Gheorghe Lazăr”, Sfântul Sava”, însoțit de profesori și părinți. De asemenea nu lipseau studenții care au activat pentru făurirea unității naționale, soldați și ofițeri. Atmosfera era entuziastă, de deplină satisfacție. Cu acest prilej a vorbit episcopul Elie Miron Cristea. El a subliniat că românii au hotărât la Alba Iulia în unanimitate că vor „unirea pământului strămoșesc cu patria mamă”.²² În continuare a luat cuvântul primarul C. Hălăceanu care a evidențiat faptul că idealul desăvârșirii unității a fost slujit „fără conținere atât de noi, cei de aici, cât și de voi de dincolo”.²³

În numele studențimii bucureștene a vorbit doctorandul în literă Vasile V. Haneș, care a exprimat în cuvinte emoționante bucuria unirii

depline, angajându-se în numele studențimii să păstreze și să apere mărețul act de la Alba Iulia din 1 Decembrie: „În numele tineretului universitar salut solia Ardealului izvorul naționalității, al graiului strămoșesc și al ideii de unire și frăție „Jurăm că vom lucra la înălțarea neamului unit cu frații noștri din Ardeal”. Vorbitorul a relevat rolul acestei provincii în cadrul României și a asigurat pe cei prezenți „în fața acestui simbol al credinței noastre de a lupta cu toată dragostea și viața noastră pentru înălțarea neamului, pentru cimentarea sufletească a tuturor românilor, pentru egalitate și onestitate”.²⁴

În numele guvernului român a vorbit ministrul liberal I. G. Duca, care adresându-se solilor transilvăneni a spus: „Înapoiati-vă acasă și spuneți bucuria ce ne copleșește la auzul vestii ce ne-ați adus”, căci „ceea ce a înfăptuit Mihai Viteazul pentru o clipă se înfăptuiește azi pentru vecie”. Referindu-se la viitorul țării, cunoscutul om politic a arătat necesitatea de a munci laolaltă pentru a așeza România pe temelii largi, democratice. El a exprimat, totodată, „încrederea nestrămutată că România va putea să ocupe locul ce-l merită și-i este hărăzit între popoarele lumii”.²⁵

În piața Universității s-a încins o imensă horă în care s-au prins pe lângă sute de cetățeni aflați aici, soldați români și francezi din Regimentul 4 Infanterie. După această grandioasă manifestație, miile de oameni s-au deplasat în Piața Palatului unde a fost elogiată familia regală și se încinge o imensă horă. Tot în onoarea delegației ardeleni, studenții au organizat un mare spectacol în sala Teatrului Național. La Primăria Capitalei a avut loc, de asemenea, un banchet în cinstea solilor Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului. Cu această ocazie au vorbit între alții profesorul universitar Dimitrie Onciul și Al. Vaida Voevod.²⁶

Personalul delegației transilvănene nu s-a limitat numai la acțiunile menționate. În numele generalului Alexandru Averescu, președintele Ligii Poporului, principalul său colaborator, Constantin Argetoianu a făcut o vizită delegaților ardeleni și le-a oferit un dejun. Rememorând evenimentul peste ani, acesta din urmă nota în jurnalul său următoarele: „Acolo m-am dus să le fac o vizită, însărcinat de generalul Averescu, să-i poftesc la o masă, care fără să fie o masă intimă, nu avea caracterul unei manifestări naționale și patriotice”.²⁷

Solii Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului au fost primiți tot acum de

familia Brătianu, fiind opriți la dejun. Potrivit unei membre a acestei mari și istorice familii, Sabina Cantacuzină, întâlnirea a fost emoționantă deoarece: „La sfârșitul mesei, episcopul dr. Miron Cristea făcu mamei o prea frumoasă cuvântare, amintind venerația ce Transilvania avea pentru numele Brătianu începând cu tatăl în 1848, 1859, 1866, 1877 și cimentată cu fiul prin înfăptuirea României Mari”. Cunoscuta memorialistă sublinia că a doua zi s-a făcut o procesiune la statuia lui Brătianu, s-au rostit discursuri și s-a jucat Hora Unirii împrejurul statuii și în curtea palatului: „În acele momente de însuflețire, aceste gesturi erau mișcătoare (...). Ardelenii au plecat cu făgăduiala noastră de a le întoarce vizita la Paște în Transilvania”.²⁸

Delegația ardeleană sosită la București a refuzat potrivit lui Nicolae Iorga „banchetul Academiei Române, din cauza atitudinii majorității acesteia în timpul războiului. Un banchet îl oferă Liga Culturală, și cu I. Grădișteanu și I. Brătianu”.²⁹ Ea a fost primită în acele zile și de generalul Henry M. Berthelot, comandantul trupelor aliate de la Dunăre și șef al Misiunii militare franceze în România. Generalul francez a spus cu această ocazie între altele: „Martiriul românilor din Transilvania îmi este deplin cunoscut. O dragoste deosebită mă leagă de D-voastră și vă asigur de tot sprijinul și concursul în vederea așezării definitive a României Mari”.³⁰

Întâlnirea este confirmată de Caius Brediceanu într-o scrisoare expediată din Sibiu în 12/25 decembrie 1918 lui Valeriu Braniște. Autorul mesajului îl informa pe omul politic bănățean că „Azi m-am întors din București, unde am dus eu Actul Unirii la toți factorii de însemnătate. Am discutat chestia Banatului chiar cu Berthelot”.³¹

La rândul său, generalul Radu R. Rosetti, pe atunci colonel și ofițer de legătură pe lângă misiunea Berthelot consemna în jurnalul său la 3/16 decembrie 1918 că: „Dimineața am o întrevedere (la Palatul Regal, unde sunt găzduiți) cu episcopii Miron Cristea și Iuliu Hossu cum și cu domnii Al. Vaida Voevod, V. Goldiș și C. Brediceanu, după inițiativa acestuia din urmă”. El sublinia că le-a înfățișat situația generală „și mai ales a noastră în Occident. Insist asupra nevoii acțiunii comune cu șvabii din Banat. Informat fiind de greutățile ce le fac pentru viitoarele relații dintre regat și Transilvania insist asupra nevoii ca ea să se înțeleagă cu cei de aici în privința constituției viitoare”.³² De ascendența, potrivit ziarului francez

de mare tiraj „Le Temps” din 12 ianuarie 1919, delegația română din Transilvania și Banat, care a venit să înmâneze regelui actul unirii, a fost primită la București de ministrul Franței, Saint Aulaire, care a asigurat-o că țara sa va fi recunoscătoare României. Diplomatul Francez a spus că: „Franța nu va uita niciodată că atunci când germanii bombardau Verdunul (intrarea) României (în război) a pus Franța la adăpost de un mare pericol. Misiunea a fost primită și de ministrul Statelor Unite, care a asigurat-o că aspirațiile poporului român se vor realiza”.³³

Festivitățile prilejuite de prezentarea de către delegația Transilvaniei și Banatului a Actului Unirii au fost primite cu vie satisfacție de numeroase asociații și societăți profesionale. Profesorii secundari întruniți în ziua de 2/15 decembrie 1918 în cadrul „cercului” lor din Capitală au adresat o scrisoare lui Miron Cristea în care îl rugau să primească el „și tovarășii săi soli ai Transilvaniei salutul lor plin de bucurie și nădejde”. Gh. Bogdan Duică care semna acest document în calitate de președinte al Cercului le mulțumește membrilor delegației „că ne-ați adus cu voi tot sufletul Ardealului. Îl cunoaștem: l-am dorit și fericiti îl primim ca întregire a ființei noastre”.

Cunoscutul profesor universitar îl asigura pe Miron Cristea și pe colegii săi că profesorii secundari ai Vechiului Regat „se vor devota cu ardoare cultului unității sufletești a neamului nostru”.³⁴ La rândul său, profesorul Constantin Rădulescu-Motru, președintele Societății Române de Filosofie și Marin Ștefănescu în calitate de secretar al acestui organism semnavă o scrisoare la 7/20 decembrie 1918 adresată lui Elie Miron Cristea. Semnatarii depeșei își exprimau deplina satisfacție față de împlinirea idealului național prin revenirea mai întâi a Basarabiei, apoi a Bucovinei și în final a Transilvaniei la patria mamă. Ei precizau că: „de la sosirea voastră, scumpi soli ai Ardealului și Banatului viața nu mai este a unui neam necăjit, căci unitatea tuturor românilor s-a desăvârșit prin voi, ea este a unui neam mândru, fericit că este volnic a-și da prinosul sufletului său național, culturai generale a omenirii, ceea ce a fost totdeauna idealul său suprem”. C. Rădulescu-Motru și M. Ștefănescu subliniau, în final, că Societatea română de filosofie „nu poate să nu vă aducă omagiile sale de vecinică recunoștință că ați desăvârșit sfântul nostru vis: Unirea tuturor românilor”.³⁵ Numeroși particulari au salutat în mesajele lor pe reprezentanții Transilvaniei și Banatului. Puoi

Stefan Greceanu din București îi scria lui Elie Miron Cristea la 5/18 decembrie 1918 următoarele: „În aceste frumoase zile în care întreaga suflare românească sărbătorește în Capitală pe vrednicii soli ai Ardealului (...) urmez cu cea mai vie însuflețire înaintarea neamului nostru spre îndeplinirea idealurilor sale și împărtășesc bucuria adâncă care se manifestă în solemnitățile publice la care ați luat parte”.³⁶

La rândul ei, opinia publică din Iași a urmărit cu viu interes evoluția evenimentelor. Astfel, ziarul „Opinia” din 6 decembrie 1918 a publicat informații privind vizita în București a delegației transilvănene: „Visul mult așteptat a fost întruchipat. Unirea Transilvaniei și a celorlalte provincii românești din Tara Ungurească este astăzi un fapt împlinit. În capitala țării au sosit soli de peste Carpați și s-a pecetluit definitiv Unirea (...). Idealul odinioară abia întrezărit îl vedem aieva astăzi. Trăiască Unirea!”.³⁷

Ecouri favorabile a avut înmânarea Actului Unirii Transilvaniei cu România și în Banat unde ziarul „Lumina”, care apărea la Caransebeș informa cititorii că în fruntea soliei transilvănene s-a aflat Prea Sfinția Sa părintele episcop Dr. Elie Miron Cristea, însoțit de Dr. Cornel Corneanu în calitate de secretar consistorial. „După o absență de peste două săptămâni – conchidea ziarul bănățean – Prea Sfinția Sa s-a reântors cu un tren special. Luni la reședința sa a fost primit cu adevărată dragoste frățească”.³⁸

Primirea făcută de fii Banatului la revenirea pe meleagurile bănățene era expresia recunoștinței locuitorilor acestor plaiuri pentru contribuția înaltului ierarh al bisericii ortodoxe române la înfăptuirea idealului național.

La rândul său, Regele Ferdinand a omagiat lupta lui Elie Miron Cristea pentru realizarea României Mari, oferindu-i drept recompensă cordonul și medalia Marii Cruci a Coroanei României. Nu a fost uitat nici secretarul consistorial Cornel Cornean, căruia I s-a înmănat insigna de ofițer al Coroanei României.

Ziarul „Lumina” se asociază cu multă dragoste la urările de bine ale celor care văd în această înaltă distincție revărsarea răsplatei binecmeritate pentru activitatea mănoasă desfășurată de Prea Sfinția Sa și de redactorul nostru în ogorul neamului românesc”.³⁹

Festivitățile prilejuite de sosirea în capitala României a delegației Transilvaniei și Banatului au avut o încărcătură emoțională deosebită. Ele s-au desfășurat în condiții dificile de

după primul război mondial când situația populației era destul de grea, iar mișcările socialiste de inspirație bolșevică cunoșteau o creștere considerabilă. Aceste manifestații au descătușat energii șio au produs o vie satisfacție în opinia publică. Marea absență a acestor acțiuni patriotice a fost Regina Maria, care a adus o contribuție importantă la realizarea idealului național. Ea era ținută în pat de o gripă foarte puternică spaniolă care a secerat atunci în lume milioane de vieți omenști.

La 13/26 decembrie 1918, după ce și-a înfrânt boala, ea nota cu vădită amărăciune în jurnalul său că organizatorii „Au fost nevoiți să dea marele banchet pentru soldați fără mine, să-i primească pe transilvăneni fără mine, multe au fost făcute fără mine”.⁴⁰

Epidemia de gripă care contaminase și pe Regină a fost consemnată și de I. G. Duca în jurnalul său, unde afirma că „Regina contractase boala vizitând niște soldați francezi la spital și fusese mai multe zile între viață și moarte. Medicii susțineau că numai admirabila constituție o scăpase de la moarte”.⁴¹

Primirea delegației transilvănene la București a fost deci un moment solemn demonstrând că atât factorii politici cât și opinia publică erau alături de frații de dincolo de Carpați.

La 11/24 decembrie 1918, Ion I. C. Brătianu înainta Regelui raportul referitor la decretul lege pentru Unirea Transilvaniei cu România, în care se preciza că de un secol „neamul românesc tinde spre unitatea lui”. Totodată se menționa că România a participat la războiul mondial „pentru dezrobirea fraților noștri asupriți”. Acest ideal s-a împlinit căci „Basarabia și Bucovina s-au unit cu patria mamă, iar peste Carpați, România, care împre-

ună cu noi de atâta vreme așteptau ceasul întregirii neamului îndată ce și-au putut spune gândul au proclamat prin Adunarea Națională de la Alba Iulia Unirea cu Tara. În consecință, Ion I.C. Brătianu preciza : „Unirea aceasta în ziua când marii noștri aliați sunt învingători izvorăște din puterea de viață a poporului român, din vitejia ostașilor noștri și din voința hotărâtă a românilor de pretutindenii”.

Marele om politic sublinia că noile condiții istorice impun cu necesitate „desființarea granițelor nedrepte și nefirești și statornicirea statelor după principiile naturii”. Șeful P.N.L. preciza că „neamul românesc nu poate trăi despărțit și numai prin unirea laolaltă a tuturor fiilor lui își poate îndeplini cu folos pentru omenire și cu strălucire pentru el misiunea civilizatoare în această parte a lumii”.⁴²

Prin decretul lege ce va fi semnat se consfințește voința adunării Naționale de la Alba Iulia înscriindu-se în istoria României cel mai mare act, pentru care au luptat și s-au jertfit multe generații de români. Decretul de Unire a Transilvaniei, Banatului, Crișanei, Sătmăruului și Maramureșului la România a fost remis în București de către Regele Ferdinand la 11/24 decembrie 1918.⁴³ La Paris, delegația României a acționat pentru recunoașterea internațională a desăvârșirii unității naționale, a actelor plebiscitare de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia.

Primul Parlament al României întregite ales în noiembrie 1919 prin vot universal și format din reprezentanți ai tuturor provinciilor istorice românești a confirmat, la rândul său, împlinirea Marii Uniri.⁴⁴ Basarabia, Bucovina și Transilvania s-au integrat treptat și organic în cadrul statului național unitar român.

Note

1. ION I. LAPEDATU, *Memorii și amintiri*. Ediție de Ioan Oprea, Iași, 1998, p. 209.
2. ROMAN CIOROGARU, *Zile trăite*, partea a II-a, *Revoluția*. Ediție de Viorel Faur, Oradea, 1994, p.72.
3. AL. MARGHILOMAN, *Note politice*, vol. III. Ediție de Stelian Neagoe, București, 1995, p.240.
4. AL. VAIDA VOEVOD, *Memorii*, vol. II. Ediție de Alexandru Șerban, Cluj-Napoca, 1995, p.13.
5. C. KIRIȚESCU, *Istoria Războiului pentru întregirea României 1916-1919*, ed. a II-a, vol. III, București, 1925, p.381.
6. C. ARGETOIANU, *Memorii. Pentru cei de mâine Amintiri din vremea celor de ieri*, vol. V/5 (1918), Ediție de S. Neagoe, București, 1995, p.181-182.
7. AL. MARGHILOMAN, *op.cit.*, vol. III, p. 242; Apostol Stan, Iuliu Maniu. Naționalism și democrație. Biografia unui mare român, București, 1997, p.79.

8. I. G. DUCA, *Memorii*, vol. IV. Războiul. Ediție de S. Neagoe, București, 1994, p.184-185.
9. *Ibidem*, p.183-184.
10. „România”, I, nr.2 din 3/16 decembrie 1918.
11. „Viitorul”, XI, nr. 3192 din 2/15 decembrie 1918.
12. „Universul”, XXXVI, nr.35 din 4/17 decembrie 1918.
13. „Dacia”, I, nr. 11 din 3/16 decembrie 1918.
14. EUFROSINA POPESCU, *Ecoul Unirii Transilvaniei cu Vechea Românie în presa de dincoace de Carpați*, în vol. *Unitate și continuitate în istoria poporului român*, București, 1968, p. 424.
15. „Viitorul”, XI, nr. 3192 din 2/15 decembrie 1918; Ilie Șandru, Valentin Borda, *Un nume pentru istorie. Patriarhul Miron Cristea, Târgu Mureș, 1998*, p. 120-121; C. Botoran, Mihai Retegan, 1918. *Făurirea României Mari*, ed. a II-a, București, 1998, p.83-84.

16. 1918 la români. *Documentele Unirii*, vol. X, București, 1989, p. 379, doc. 1542; V. Goldiș, *Discursuri rostite în preajma Unirii și la Asociația culturală Astra*. Ediția a II-a de Vasile Popeangă, Timișoara, 1994, p. 37-39; Ioan Lupaș, *Istoria Unirii românilor*, ed. a II-a, București, 1993, p. 274.
17. 1918 la români ..., vol. X, p. 380, doc. 1543; Ion Clopoțel, *Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România*, Cluj, 1926, p. 138; V. Goldiș, *op. cit.*, p. 39; Ioan Scurtu, *Regele Ferdinand (1914-1927). Activitatea politică*, București, 1995, p. 152, anexa 13.
18. „ACȚIUNEA ROMÂNĂ”, III, nr. 569 din 3/16 decembrie 1918; I. Lupaș, *op. cit.*, p. 274; Anton Moraru, Ion Negrei, *Anul 1918. Ora astrală a neamului românesc*, Chișinău, 1998, p. 142-143.
19. V. Goldiș, *op. cit.*, p. 40-41.
20. Elie Miron Cristea, *Note ascunse. Însemnări personale (1895-1937)*. Ediție de Maria și Pamfil Biltiu, Cluj-Napoca, 1999, p. 52.
21. „Românimea”, I, nr.3 din 4/17 decembrie 1918.
22. „Dacia”, I, nr.12 din 4/17 decembrie 1918.
23. „Universul”, XXXVI, nr.35 din 4/17 decembrie 1918.
24. „Izbânda”, I, nr. 36 din 4/17 decembrie 1918.
25. „Steagul”, IV, nr.222 din 4/17 decembrie 1918.
26. CONSTANTIN I. STAN, *Contribuții ale studenților Universității din București, la Unirea Transilvaniei cu România (1914-1918)*, în vol. 60 de ani de la făurirea statului național unitar român, București, 1978, p. 152.
27. C. ARGETOIANU, *op. cit.*, p. 182.
28. SABINA CANTACUZINO, *Din viața familiei Brătianu*, vol. II. Ediție de Elisabeta Simion, București, 1996, p. 203-204.
29. N. IORGA, *Memorii*, vol. II, București, f.a., p. 133.
30. „Glasul Ardealului”, Brașov, I, nr.32, din 6/19 decembrie 1918. Generalul Berthelot a întreprins la sfârșitul lunii decembrie 1918 și în primele zile ale lui ianuarie 1919 o călătorie în Transilvania și Banat, cunoscând pe „viu” problemele cu care se confruntau românii transilvăneni și bănățeni (C. I. Stan, *Călătoria generalului Henry M. Berthelot în Transilvania și Banat – decembrie 1918 – ianuarie 1919*, în „Apulum”, XXXVI/1999).
31. VALERIU BRANIȘTE, *Scrisori din închisoare (Seghedin 1918)*. Ediție de Valeria Căliman, Gh. Iancu, Reșița, 1996, p. 225, doc. 95.
32. RADU R. ROSETTI, *Mărturisiri (1914-1919)*. Ediție de Maria Georgescu, București, 1997, p. 298.
33. CONSTANTIN BOTORAN, OLIMPIU MATICHESCU, *Documente despre lupta poporului român pentru făurirea statului național unitar român*, Cluj-Napoca, 1980, p. 248, doc. 118.
34. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, *Pagini dintr-o arhivă inedită*, București, 1984, p. 29.
35. *Ibidem*, p. 195.
36. *Ibidem*, p. 121-122.
37. ION AGRIGOROAIEI, GH. CALCAN, M. STRUGARU, *Unirea din 1918 în presa din orașul Iași, în „Cercetări Istorice”, IX-X/1978-1979*, p. 460-464; Gh. Buzatu, Aurel, Aurel Kerečki, Dumitru Vitcu (coord.), *Aspecte ale luptei pentru unitatea națională Iași: 1600-1859-1918*, Iași 1983, p. 324.
38. „Lumina”, Caransebeș, I, nr.49 din 13/26 decembrie 1918.
39. *Ibidem*; vezi și IOAN MUNTEANU, VASILE MIRCEA ZABERCA, MARIANA SÂRBU, *Banatul și Marea Unire din 1918*, Timișoara, 1992, p. 300.
40. Maria, Regina României, *Însemnări zilnice (decembrie 1918-decembrie 1919)*, vol. I. Ediție de Vasile Arimia, București, 1996, p. 14.
41. I. G. Duca, *op. cit.*, p. 184-185.
42. 1918 la români..., vol. X, p. 376-377, doc. 1542.
43. *Ibidem*, p. 377; Vezi și ANASTASIE IORDACHE, *Ion I. C. Brătianu*, București, 1994, p.407.
44. C. I. STAN, *Consacrarea Unirii Transilvaniei cu România în primul Parlament al României întregite*, în „Apulum”, XX/1983, p. 307-315; Idem, *Consacrarea Unirii Bucovinei cu România în primul Parlament al României întregite*, în „Destin Românesc”, IV, nr. 4 (16), 1997, p. 62-70.

Abstract

Elie Miron Cristea and the presentation of the Union act to the King Ferdinand

Elie Miron Cristea is one important member of 1918 generation and sustained the development of Romania in the first half of the XX-th century. He presented with Vasile Goldiș, Alexandru Vaida Voevod and Iuliu Hossu the Union Act from Alba Iulia (December 1) of King Ferdinand.

The author described the patriotic manifestations of Bucharest and the popular enthusiasm.

Prof. Dr. Constantin I. Stan
Liceul de Artă Buzău
Strada Bucegi nr. 5